

Altfor sjældent ydes i Danmark bidrag til historiens filosofi. Des mere velkommen er sociologen Joseph Davidsohns lille bog om *Den økonomiske Historieopfattelse*.

Forf. begrænser heri historiens indhold til alene at omfatte de politiske og økonomiske forhold. Paa dem skal den økonomiske historieopfattelses rigtighed prøves, saavel som paa de ideer, der er politisk eller økonomisk virksomme. Andre ideer eller bevægelser udgør den højere kultur, som har sit formaal i sig selv. Tanken om, at denne højere kultur helt igennem er bestemt af materielle forhold, afvises skarpt. De materielle Forhold afgør alene, hvilke af ideerne der skal spille en politisk rolle og derigennem en historisk. Blandt de mange ideer, hvis opstaaen er den økonomiske historieopfattelse uvedkommende, finder en udvælgelse sted. Kun de bliver politisk virksomme, der ophøjes til klasseideer, fordi visse sociale grupper anser dem for at svare til deres materielle interesser. Historisk vigtige, ved at omforme samfundet, bliver de kun, saafremt klassen eller gruppen sejrer, og denne sejr beror igen paa, om klassens politik er i overensstemmelse med den økonomiske udvikling, i første række med produktionsforholdene. Set paa denne maade er altsaa produktionens indretning, teknikken, og den økonomiske organisation de egentlige historiske kraftcentra. »Ideerne« træder i anden række. De kan optræde som fødsels-hjælpere ved nye tilstandes fødsel, men disse tilstande er »autonome«, styrer sig selv, taaler ingen fremmed indblanding og er skabt af de gamle tilstande alene, ikke af de hjælpende og for-løsende ideer.

D. har et aabent blik for den historiske udviklings ujævnhed og for den megen uberegnelighed i detaljerne, som skyldes det menneskelige element i samfundenes liv. Derfor anvender han med maadehold og megen realitetssans sin grundopfattelse paa de enkelte begivenheder og forhold. Kun de almindelige retnings-linier, ikke episoderne, er efter hans mening afhængige af den materielle nødvendighed. Den økonomiske historieopfattelse er saaledes, selv i en udpræget tilhængers haand, et meget stor-masket net. Den indfanger dog efter anmelderens mening flere fakta i en rimelig historisk helhedsforklaring end nogen anden teori og har derfor krav paa den største interesse. D.s tankeklare bog er en idevækkende introduktion for faghistorikeren.

F. W. W.

Hundert Jahre. Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte 1833—13. März—1933, forfattet af Selskabets Sekretær

Volquart Pauls, er et Tilbageblik over Selskabets Virksomhed, der har omfattet en grundlæggende Manuscriptfortegnelse (H. Ratjen: Verzeichnis der Handschriften der Kieler Universitätsbibliothek, welche die Geschichte der Herzogthümer Schleswig und Holstein betreffen), Publication af Kildeskrifter (Quellensammlung der S. H. L. Gesellschaft für vaterländische Geschichte) og Udgivelse af Brevstof (Urkundensammlung der S. H. L. Gesellschaft, og S. H. L. Regesten und Urkunden), endelig et Tidsskrift eller en Række hinanden afløsende Tidsskrifter (Archiv für Staats- und Kirchengeschichte der Herzogthümer S. H. L. und der angrenzenden Länder und Städte 1833 ff., Nordalbingische Studien 1844 ff., Jahrbücher für die Landeskunde der Herzogthümer S. H. L. 1858 ff., Zeitschrift der Gesellschaft für die Geschichte der Herzogthümer S. H. L. 1870 ff.) — et anseeligt Stykke Arbejde, ikke mindst naar man betænker, at det forløbne Hundredeaar har været fuldt af Strid og Omvæltninger og Trængsler for Holsten og Slesvig, et stort Arbejde uden større Brud i Sammenhængen, skønt de ydre Forhold skulde kunne give al Anledning dertil. Et ejendommeligt Forhold i Selskabets Historie er de hyppige Sekretærskifter, der for en Del har været betinget af, at Professorerne i Kiel er Trækfugle, der efter en Tids Forløb drager til andre Universiteter. Man kunde vente, at dette Forhold vilde svække Selskabets Virken, og det har nogle Gange været Tilfældet, men man kan ogsaa constatere, at ny Folk har bragt ny Energi ind i Arbejdet; det var jo ikke ringe Folk, der i kortere eller længere Tid havde Styret — Michelsen, Waitz, Nitzsch, Usinger, Fischer-Benzon, Rachfahl, v. Hedemann-Heespen og A. O. Meyer. Pauls beretter klart og præcist om, hvad hver Sekretær har udrettet for Selskabet, saaledes som det er hans Opgave i dette Skrift. Dybere Perspektiv i Billedet vil vi vente i den Fremstilling af det historiske Arbejdes almindelige Historie i Hertugdømmerne, som er bebudet fra hans Haand. E. J.

Louis Bobé: *Moritz Hartmann og Danmarks Forbindelser med Republiken Venedig* (1933) er en Beretning om en mærkelig Æventyrer, Holstener af Fødsel og dansk Søofficer, der gik i venetiansk Tjeneste og — sammen med en Del andre Danske, Norske og Holstenere forøvrigt — i 1680'erne og 1690'erne deltog i Tyrkerkrigene i Grækenland. Moritz Hartmann har gjort sig uforglemmelig i Danmark ved efter det sørgelig berømte Bombardement paa Akropolis i September 1687 at sikre sig som Trofæ to Metopehoveder fra Parthenons Gavl, som han sendte hjem